

מבחן רורשאך. תמונה: Gen Goldfish / מתוך youtube.

דעות

נחת רוח?

הפציינט הקשור מתלוצץ עם רופאיו. כיצד ניתן ליישב את הסתירה בין שביעות הרצון כביכול של המטופלים בבתי החולים הפסיכיאטריים בישראל,

לבין הנתונים המעידים על כ-4,000 מקרים של קשירת מטופלים וכ-700 מקרי תקיפה של עובדים בידי מטופלים?

מאת **איתי קנדר** עדכון אחרון: 18.07.2016, 13:25

לפני 120 שנים קם בישראל בית החולים הפסיכיאטרי הראשון במזרח התיכון אך רק לפני עשרה חודשים פורסם **סקר** הבוחן את עמדתם של המטופלים הפסיכיאטריים כלפי המוסדות בהם התאשפזו, לעתים בכפייה. זאת לאחר שסקר דומה שנערך ב-2003 **נגנז** טרם פרסומו ב-2003 עקב מכבש לחצים אדיר שהופעל על משרד הבריאות מצד מנהלי בתי החולים הפסיכיאטריים. על כל פנים, נראה שההסתרה כולה הייתה לחינם: הדוח החדש מצייר תמונה וורודה ביותר על המתרחש במחלקות הפסיכיאטריות בישראל. בתמצית, החולים מרוצים מאוד מהצוות והם מסופקים מעבודתם של האחים הסיעודיים ושל הרופאים הפסיכיאטרים. יתרה על כך, רבים מהם אפילו היו ממליצים על האשפוז בבית החולים לחבריהם.

הדברים הללו עומדים בסתירה לייצוגים אחרים של המציאות היומיומית באותם בתי חולים ממש. דוח ארגון בזכות, המבוסס על נתוני משרד הבריאות, מעלה כי כ-4,000 קשירות של מטופלים מתרחשות מדי שנה במחלקות הפסיכיאטריות ברחבי הארץ. לאחרונה פורסם גם שבשנה ממוצעת מותקפים כ-700 פעמים עובדיהן של המחלקות הפסיכיאטריות. התמונה שמצייר דוח שביעות הרצון של המאושפזים ו"תמונות המלחמה" המצטיירות מהנתונים הללו סותרות בעליל זו את זו. עבור פסיכיאטרים רבים הניסיון לסנכרן בין שתי התמונות הללו משמעו כי אף על פי שהחוויה שעובר המטופל בבית החולים הפסיכיאטרי קשה ואפילו קשה מאוד, עדיין היא נתפסת בעיניו כחיובית.

ואולם, ישנם כמה דברים שמעלים ספק ביחס לאמיתות הנתונים של דו"ח שביעות הרצון. ראשית יש לציין את דבריו של פטריק קוריגן, אחר מגדולי החוקרים בתחום, ביחס לסקרי שביעות רצון במערכת השיקומית-פסיכיאטרית. לדבריו של קוריגן, ישנו צורך לסקור את אוכלוסיית המטופלים על ידי שאלונים אנונימיים משום ש-"המתודה של ראיונות, שהיא הנפוצה ביותר באיסוף מידע, הצביעה על ניפוח תוצאות של שביעות הרצון".

ישנם כמה דברים שמעלים ספק ביחס לאמיתות הנתונים של דו"ח שביעות הרצון. ישנו צורך לסקור את אוכלוסיית

המטופלים על ידי שאלונים אנונימיים משום ש-"המתודה של ראיונות, שהיא הנפוצה ביותר באיסוף מידע, הצביעה על ניפוח תוצאות של שביעות הרצון"

רצה לומר, הריאיון החזיתי מחלץ מהמטופל הפסיכיאטרי עמדה סימפטית מזויפת. כמובן שהמלצות מעין זה לא זרות לחוקרים הישראלים, שבבואם לסקור את שביעות הרצון בהוסטלים של בריאות הנפש, למשל, חילקו בשנה שעברה שאלונים אנונימיים (ואילו השנה, באופן תמוה, שבו לראיונות פנים מול פנים). בכל זאת, ובניגוד לכל היגיון מדעי, נערך הסקר בבתי החולים הפסיכיאטריים על ידי ראיונות פרונטליים, ועוד בנוכחות איש צוות מבית החולים. סוגיה זו נדונה ארוכות בתקשורת וחיצי הביקורת, בעיקר אלו ששוגרו מקשתם של מטופלים-לשעבר, היו רבים. הבחירה בצורת המחקר הזו תמוהה שבעתיים כשלוקחים בחשבון שסקר שערך משרד הבריאות במקביל לאותו סקר, אך התמקד בבתי החולים הכלליים ולא הפסיכיאטריים, בוצע על ידי ראיון טלפוני, אמצעי-ביניים בין ראיון פנים-מול-פנים ובין שאלון אנונימי.

התבוננות השוואתית על שני הדוחות – של בתי חולים הפסיכיאטריים ושל הכלליים – חושפת יותר מטפח. משום ששניהם נכתבו על ידי אותן חוקרות, יש בניהן דמיון צורני. ובכל זאת, ישנם הבדלים דרמטיים. כך, למשל, שני הדוחות בוחנים את הגורמים לשביעות רצון באשפוז, אך בעוד בבתי החולים הכלליים נבדקו רק משתנים שצפוי למצוא בדוחות מעין זה, כמו שביעות הרצון מצוות האחיות, בבתי החולים הפסיכיאטריים נבדקו גם דברים אזוטריים יותר, כמו ההנאה מהאוכל.

את שני הנתונים התמוהים ביותר בדוח קל מאוד לפספס. הם קבורים תחת מלל מחקרי לא נגיש בעליל. הראשון הוא שאין כמעט קשר בין שביעות הרצון הכללית (מהאשפוז כולו) לבין שביעות הרצון מצוות העובדים. הנתון השני משונה עוד יותר: בבתי החולים המובילים בדוח כמעט ואיש לא היה מרצה מהאשפוז שעבר. שני הנתונים האלו מבדילים ומייחדים את דוח בתי החולים הפסיכיאטריים מדוח בתי החולים הכלליים.

אין קשר בין שביעות רצון כללית לשביעות רצון מהצוות! משמעות הדבר כי מטופל שישב לראיון במסגרת הסקר נשאל מה דעתו על האשפוז בכללותו, והוא ענה שהחוויה הייתה לא טובה בלשון המעטה, אבל הצוות היה מעולה. אשפוזים בבתי חולים כלליים הראו קשר בין החוויה הכוללת ושביעות הרצון מהצוות, אך לא כך היה הדבר בבתי החולים הפסיכיאטריים. שוב, אפשר להסביר

את הדבר על ידי זה, שהחוויה קשה אך חיובית, אך סביר יותר לקחת את עצתו של החוקר המוביל קוריגן ולהסיק שהדיווחים של אותם מאושפזים במוסדות הפסיכיאטריים היו "מנופחים".

העניינים נהיים משונים כשמסתכלים על פירוט הדירוג של בתי החולים. בשני בתי חולים פסיכיאטריים מובילים, גהה ומעלה הכרמל (לשעבר טירת הכרמל), היו רק 3%, או 2 אנשים בלבד במונחים נומינליים, שדירגו את שביעות רצונם מהמקום בין 1 ל-5 (מתוך סולם של 1 עד 10). לא רק שהצבעה גורפת כל כך לחיוב לא מתקבלת על הדעת במקום שבו נקשרים אנשים רבים ואחרים תוקפים את צוות בית החולים, אלא שאלו נתונים חריגים ביותר ביחס לדוח בתי החולים הכלליים. בתור השוואה ניתן לקחת את מעייני הישועה, בית החולים הקטן בבני ברק שזכה לדירוג הגבוה ביותר בין בתי החולים הכלליים, ו-8% מהחולים שאושפזו בו נתנו לו דירוג נמוך עד בינוני. כמעט פי שלוש מבתי החולים הפסיכיאטריים האהודים ביותר.

” דוח ארגון בזכות, המבוסס על נתוני משרד הבריאות, מעלה כי כ-4,000 קשירות של מטופלים מתרחשות מדי שנה במחלקות הפסיכיאטריות ברחבי הארץ. לאחרונה פורסם גם שבשנה ממוצעת מותקפים כ-700 פעמים עובדיהן של המחלקות הפסיכיאטריות

מאז פורסם לפני מספר חודשים, צוטט דוח שביעות הרצון מבתי החולים הפסיכיאטריים מספר פעמים על ידי פסיכיאטרים בכירים (ביניהם ראשת מערך בריאות הנפש, ד"ר ברגמן-לוי). לאט לאט הפך הדוח למעין הוכחה חותכת שכל הביקורות המוטחות במערכת בריאות הנפש חלשות משהן נראות. אומנם ראוי לציין שמשרד הבריאות קיבל בצורה מעוררת השתאות את הביקורת של ארגון בזכות בדבר הקשירות בבתי החולים הפסיכיאטריים, אך לא רק בקשירות מסתכמת השהות בבית חולים פסיכיאטרי (כפי שמדגים סיפורה הופך הקרביים של **יער שרר**) ובין כה וכה, ראוי שנשיר מבט אל המחלקות האפלות הללו במקום שנפטם את עצמנו בסיפורים נעימים.

בשנה הבאה, ב-2017, עתיד המשרד לערוך סקר נוסף, דומה במתכונתו לסקר הזה. כולי תקווה שהסקר החדש יהיה חף מטעויות מתודולוגיות וישקף נאמנה את המציאות בבתי החולים הפסיכיאטריים בישראל.

איתי קנדר הוא חוקר מדיניות בתחום בריאות הנפש ומנהלה של שלוחת גוש דן בארגון "מרחבים" המספק טיפול אינטנסיבי למשפחות במשבר נפשי.

תגובות

0 תגובות

מיון לפי הישנות ביותר

הוסף/הוסיפי תגובה...

פלאגין התגובות של פייסבוק